

UUSI ABORTTILAKI – MIKÄ MUUTTUI?

Frida Gyllenberg

SIDONNAISUUDET

LT, yleislääketieteen erikoislääkäri

Päätoimi: terveyskeskuslääkäri, Vantaan ja Keravan hyvinvointialue

Sivutoimet: kliininen opettaja, tutkija, Helsingin yliopisto ja Helsingin yliopistollinen sairaala.

Tutkimusrahoitus: Finska Läkaresällskapet, Suomen Lääketieteen Säätiö, Medicinska understödsföreningen Liv och Hälsa, Suomen Yleislääketieteen Yhdistys, Stiftelsen Walter och Dorothea Perklens minne, Vantaan kaupunki (HUS-Erva)

Muut sidonnaisuudet: Olen osallistunut Gedeon Richterin kutsuvieraana ehkäisykokoukseen Ruotsissa ja kouluttanut äitiys- ja ehkäisyneuvolan työntekijöitä Bayerin maksamana.

TAVOITE JA SISÄLTÖ

Tämän esityksen jälkeen tiedät

- mikä muuttui uuden aborttilain myötä
- miten hoitopolut eri hyvinvointialueilla ovat muuttuneet uuden lain myötä
- miten Vantaan ja Keravan hyvinvointialueella hoidetaan raskaudenkeskeytspotilaita.

UUSI ABORTTILAKI 1.9.2023

- Kansalaisaloite Oma tahto 2020 – Päivitetään Suomen aborttilaki 2020-luvulle
- Avattiin 23.9.2020, keräsi alle kuukaudessa vaaditut 50 000 kannatusilmoitusta
- Luovutettiin eduskunnalle 12.11.2020
- Käsiteltiin eduskunnassa lokakuussa 2022
- Astui voimaan 1.9.2023

MIKÄ MUUTTUI LAISSA?

- Ennen 12. raskausviikon päättymistä ($\leq 12+0$ rv) raskauden keskeyttäminen raskaana olevan oman pyynnön perusteella.
- Selvitystä ja ehkäisyneuvontaa saa antaa myös muu terveydenhuollon ammattilainen kuin lääkäri.
- Keskeytys voidaan tehdä avoterveydenhuollossa tai erikoissairaanhoidossa.
- Yksityisen terveydenhuollon toimipisteet ja yksityisellä sektorilla toimenpiteitä suorittavat lääkärit eivät enää tarvitse erillistä Valviran lupaa raskaudenkeskeyttämisten suorittamiseen.
- Laissa säädetään myös psykososiaalisen tuen antamisesta.

MIKÄ MUUTTUI KÄYTÄNNÖSSÄ?

- Ei tarvita kahta lääkärinkäyntiä kun raskaus on kestänyt alle 12 viikkoa
- AB 1–4 täytetään yhä, uudet ruksit
- **Keskeytyksen hoito ei ole muuttunut**

KESKEYTYKSEEN HAKEUTUMISEN PERUSTE

22 Peruste hakeutua raskauden keskeytykseen (Laki raskauden keskeyttämisestä 239/1970) (Kohdat 1-9 vain jos rask 12+0 rvk, tarvittaessa voi valita useampia vaihtoehtoja.)

Raskauden kesto 12+0 rvk tai alle (L 1 § 1 mom.)

1 Sairaudesta, ruumiinvasta tai heikkoudesta raskaana olevan hengelle tai terveydelle aiheutuva vaara (L 1 § 2 mom.)*

11 lääkärin lausunto tai kopio potilasasiakirjoista

2 Elämänoloista tai muista olosuhteista aiheutuva huomattava rasitus (L 1 § 3 mom. 1 kohta)

21 lomake AB 2 aina liitteenä

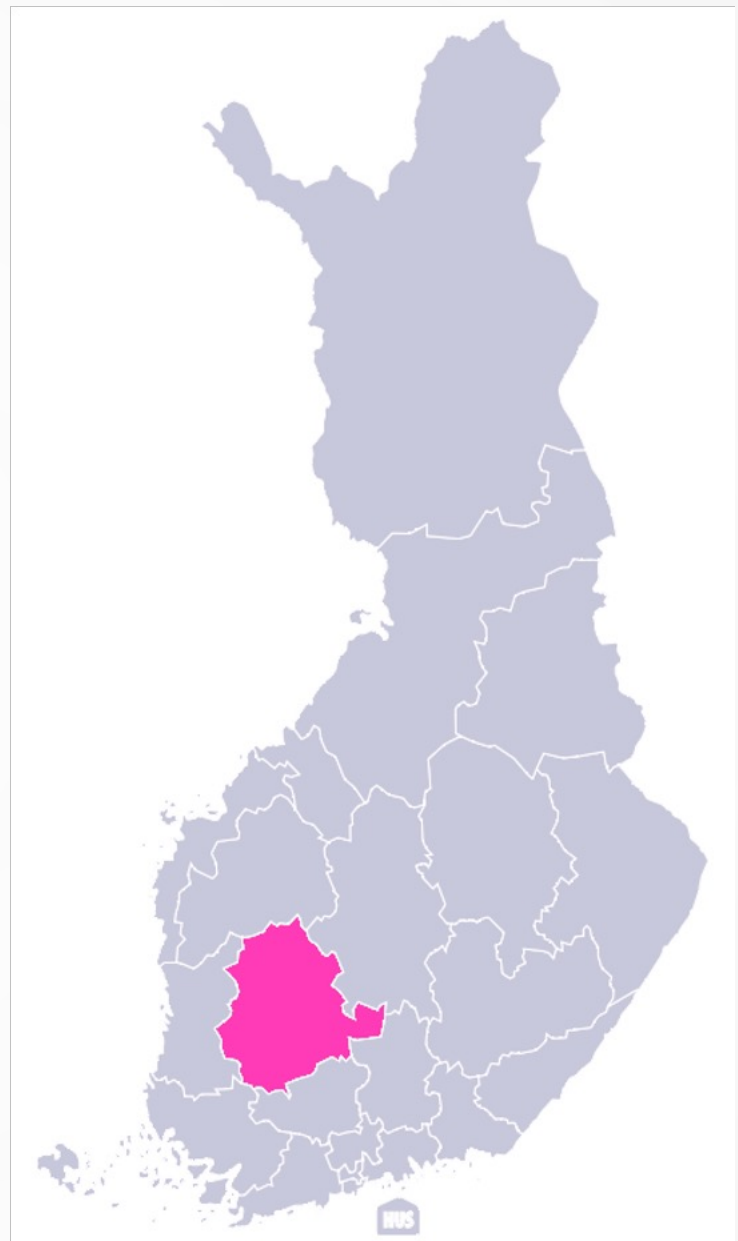
MITEN HOITOPOLUT MUUTTUIVAT HYVINVOINTIALUEILLA?

- THL:n maksuttoman ehkäisyn verkostossa on kysytty miten raskaudenkeskeytyksen hoitopolku muuttui uuden lain myötä: 10 hyvinvointialueelta vastauksia
- Muiden alueiden käytännöt selviteltiin verkkosivujen ja tuttujen avulla.

MIKÄÄN EI MUUTTUNUT

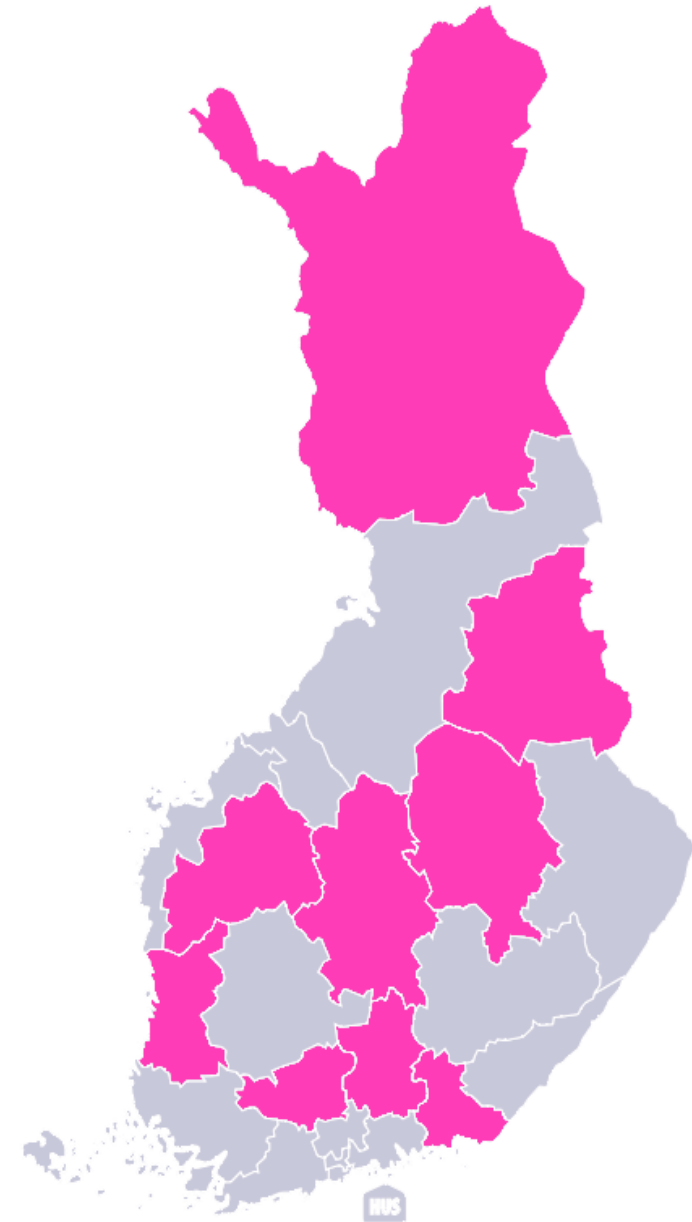
- Pirkanmaa?

KÄYNTI TERVEYDENHOITAJALLA, OHJAUS NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKALLE

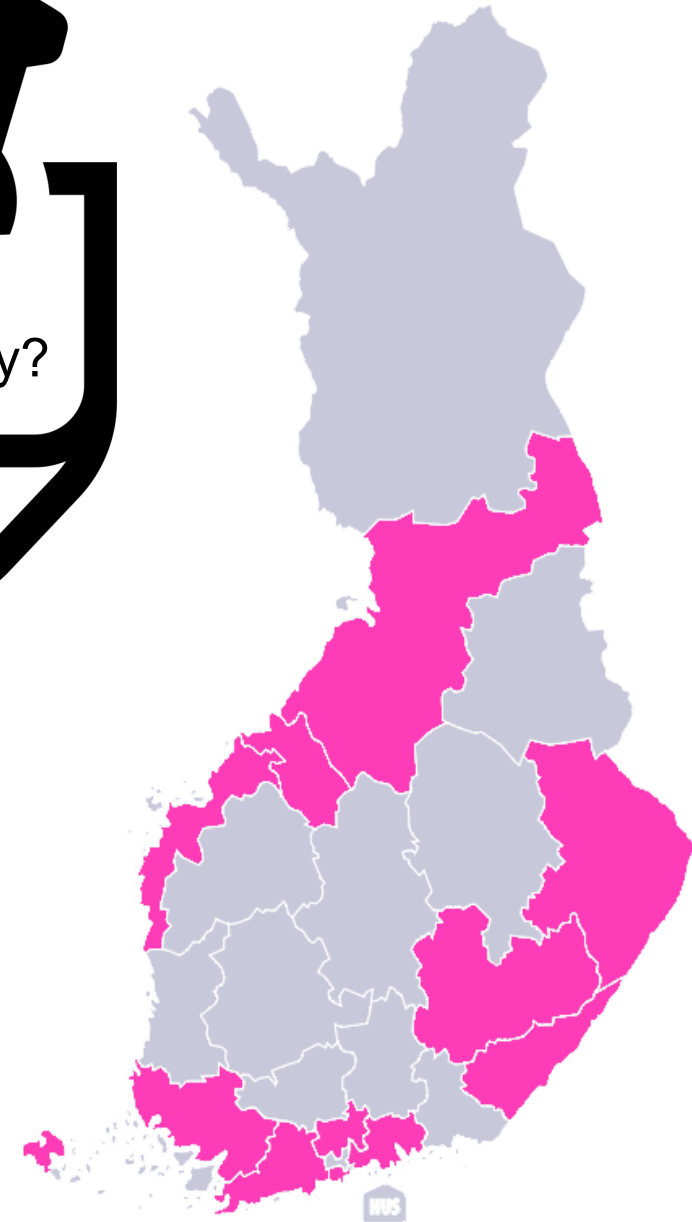
- Etelä-Pohjanmaa
- Kainuu
- Kanta-Häme
- Keski-Suomi
- Kymenlaakso (mobiilisovellus)
- Lappi
- Pohjois-Savo
- Päijät-Häme
- Satakunta

SUORAAN YHTEYS NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKALLE

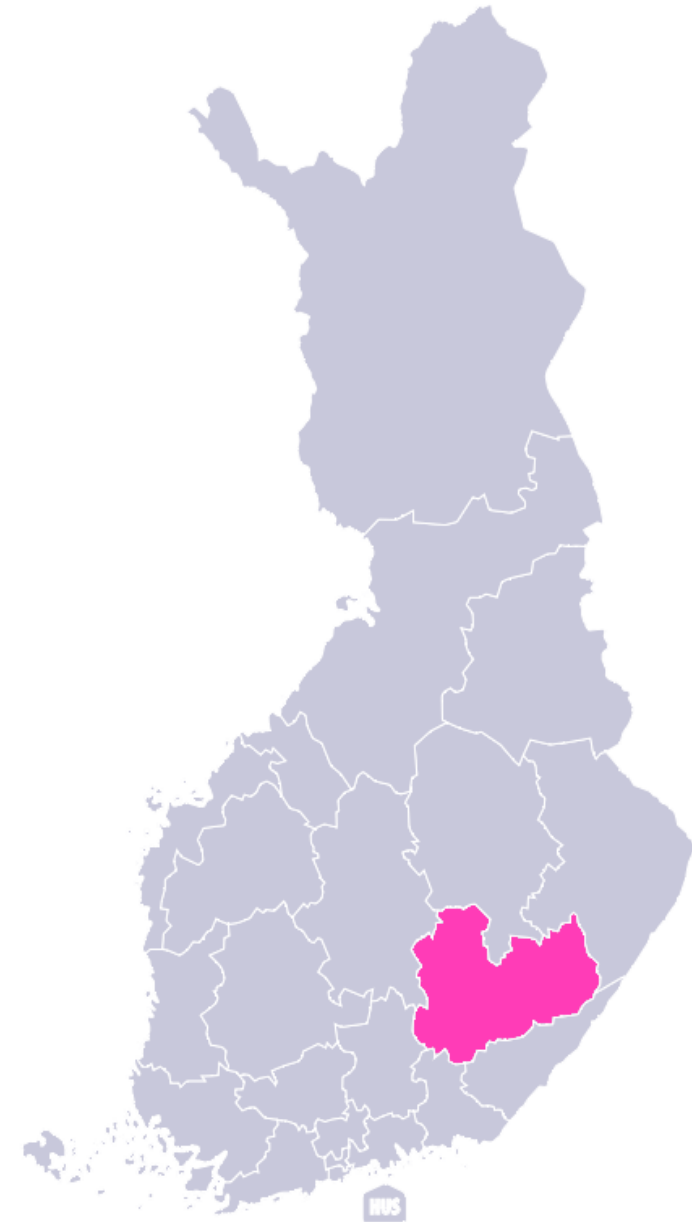
- Ahvenanmaa
- Etelä-Karjala
- Helsinki
- Itä-Uusimaa
- Keski-Pohjanmaa
- Keski-Uusimaa
- LUVN
- Mikkeli + Pieksämäki (Etelä-Savo)
- Pohjanmaa
- Pohjois-Karjala
- Pohjois-Pohjanmaa
- Varsinais-Suomi

LÄÄKÄRI PERUSTERVEYDENHUOLLOSSA, HOITAJA NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKALLA

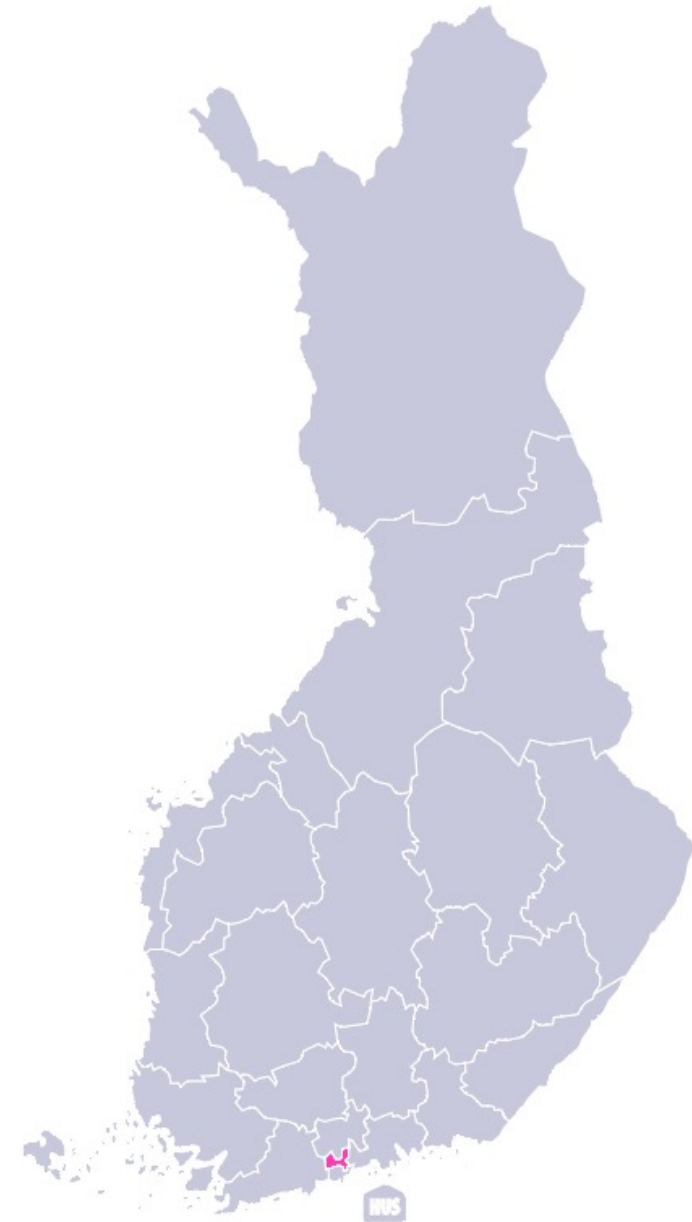
- Savonlinnan seutu (Etelä-Savon hva)

RASKAUDENKESKEYTYKSEN HOITO PERUSTERVEYDENHUOLLOSSA

- Vantaa ja Kerava
- Jatkossa myös muualla?

MIKÄ MUUTTUI VAKESSA UUDEN LAIN MYÖTÄ?

ENNEN 1.9.2023

- Raskaudenkeskeytysasiakkaat hoidettiin keskitetysti ehkäisyneuvoloissa: AB1, laboriokokeet ja jälkitarkastusnäytteen lähete, jatkoehkäisy suunnittelu, esim kierukan laittoaika varataan suoraan.
- AB2 (H12+1 – H20+0) -> Paperit valviralle
- Potilas soitti itse HUS naistentautien poliklinikka
 - Kotikeskeytys H10 asti
 - H10+0 tai pidemmällä: poli- tai osastotyhjennys
 - Myös muita syitä poli- tai osastokeskeytykseen
- Jälkitarkastus: P-HCG tot 3-4 vk päästä, soitto ehkäisyneuvolasta vain tarvittaessa

1.9.2023 JÄLKEEN

- Raskaudenkeskeytysasiakkaat hoidetaan keskitetysti ehkäisyneuvoloissa.
- AB1 lomake säilyy
- H12+1 – H20+0: AB2 Valviraan ja lähete HUS naistentautien poliklinikka.
- H10+0 asti kotikeskeytyksen lääkkeet ehkäisyneuvolasta.
- H10+/anemia/kaksoset/tarve polityhjennykseen -> HUS naistentautien poliklinikka
- Jälkitarkastus P-HCG-tot (tai virtsakoe?) 3-4 vk päästä, soitto vain tarvittaessa.

RASKAUDENKESKEYTYKSEN HOITOPOLKU VAKESSA

1. Potilas soittaa: alkukartoitus, ohjelmoidaan verikokeet (PVK, HIV, Veriryhmä jos yli H8, HCG-tot jos alle H6), varataan ajat ja kerrotaan hoitopolusta.
2. Keskeytysvastaanotolla (lääkäri + terveydenhoitaja):
 - Kliininen tutkimus
 - Ultraäänitutkimus raskauden keston tarkistamiseksi
 - Laboratoriokokeiden tarkistus
 - Suunnitelman tekeminen: keskeytysmenetelmä, **jatkoehkäisy**, sairausloma.
 - Täytetään AB1 ja AB4.
3. Terveydenhoitaja käy potilaan kanssa läpi potilasohjeet, potilas nielaisee mifepristonen ja saa misoprostolin, kipulääkkeet ja pahoinvointilääkkeen kotiin. Anti-D jos Rh- ja H8+.
4. Tarvittaessa yhteys ehkäisyneuvolaan, joka päivä vastataan puhelimeen
5. Jälkitarkastus HCG-tot 3-4 viikkoa keskeytyksestä, paitsi hyvin varhaisissa jo 1 viikon kuluttua. Soitto vain tarvittaessa.

TARVITTAESSA YHTEYS?

- Yhteydenotot ehkäisyneuvolaan maanantaista perjantaihin kello 8–15
 - Ehkäisyneuvolan lääkäri / nimetty konsultaatiolääkäri
 - Muutamia akuuttiaikoja viikossa koko Vaken alueella.
- Jos vuoto ei ole alkanut annetaan uä-aika muutaman päivän sisällä, tarvittaessa toistetaan lääkitys
- Jos vuoto runsasta: ohjeistusta / ehkislääkärin konsultaatio / päivystykseen
- Ei pärjää kipujen kanssa: ohjeistusta / ehkislääkärin konsultaatio / päivystykseen
- Tulehdusoireita: ehkislääkärin konsultaatio/päivystykseen
- Vuoto pitkittyy: HCG-tot, jos jatkuu yli 6vk, UÄ-aika.

OHJAUS HUS NAISTENTAUTIEN POLIKLINIKKAAN JOS

- Raskauden kesto H10–H12
- Alaikäinen
- Ei aikuista seuraa kotona
- Ei ymmärrä ohjeita (kielen tai muuun syyn vuoksi)
- Ei halua tehdä keskeytystä kotona (syynä pelko, kipu jne)
- Hb alle 100 (?)
- IV-huumeiden käyttö (myös aikaisempi, tarve vahvemmalle kipulääkitykselle?)
- Verenvuototaipumus/-sairaus
- Antikoagulanttilääkitys
- Muu sairaus, jossa hoito epätasapainossa (diabetes, epilepsia jne).
- SERI
- Kaavintaa toivovat potilaat